

MÂNĂ ÎN MÂNĂ PENTRU O LUME MAI FERICITĂ!

Violeta LĂZĂRESCU¹

violeta_manuela76@yahoo.com

ABSTRACT: Although the exploitation of the Earth's resources for development purposes started since the beginning of humankind, much of the environmental degradation we see today is the result of increased human consumption of natural resources which began during the industrial revolution. The role that knowledge about environment can have in the education of its youth is an important question for any society. Environmental education teaches students about how the planet's physical and biological systems work, and how we can create a more sustainable future.

Today's generation of children is the first to grow up indoors. Their plugged-in lives are largely devoid of exploring the natural world and we are just beginning to understand the ramifications of their virtual world. The objectives of environmental education is to increase public awareness about environmental issues, explore possible solutions, and to lay the foundations for a fully informed and active participation of individual in the protection of environment and the prudent and rational use of natural resources. In addition influencing role in shaping peoples attitude and behavior has personal, social, economical, cultural, and political dimensions. Thus the highest involvement and participation of society, private and public sectors, and government are needed towards developing environmental education.

KEYWORDS: Environmental education, school, society, awareness.

David Orr consideră că procesul educațional „accentuează teorii privind lumea naturală și nu valori; abstracțiunea în loc de conștiință; răspunsuri ordonate în loc de întrebări și eficiență tehnică asupra conștiinței. [...] educația nu este o garanție a decenței, prudenței sau înțelepciunii. Nu educația, ci educația de un anumit tip va fi salvarea noastră”².

¹ Profesor, Școala Gimnazială Mătăsaru, județul Dâmbovița.

² Orr, D.W., *Earth in Mind: On Education, Environment, and the Human Prospect*, Washington D.C., Island Press, 2004.

În condițiile în care aproximativ jumătate din populația globului trăiește în mediul urban, importanța naturii și elementelor naturale asupra sănătății și bunăstării oamenilor a devenit obiectul a numeroase studii. Din acestea reiese că simpla posibilitate de a explora natura în aer liber are beneficii deosebite asupra formării copiilor atât pentru cei din mediul urban, cât și pentru cei din mediul rural.

Numeroase studii de specialitate, realizate pe diferite grupe de vârstă, demonstrează beneficiile psihologice și de sănătate ale experiențelor din natură³ (Kaplan și Kaplan, 1989; Jackson, 2003; Wells și Evans, 2003). Elementele naturale din jurul locuinței au un rol semnificativ asupra funcțiilor cognitive ale elevilor; chiar și observarea prezenței unui arbore sau participarea la activități de plantare s-a dovedit benefică în ceea ce privește capacitatea de direcționare a atenției⁴ (Wells, 2000).

Natura are un efect de amortizare a stresului cotidian, vegetația și elementele naturale din locuință sau din apropiere acționând ca factori protectori pentru copii⁵ (Wells și Evans, 2003). Căutând mecanismele care stau în spatele acestui rezultat, Wells și Evans (2003) au ajuns la concluzia că elementele naturale acționează pe două căi majore: (I) asigurând un suport social, copiii făcându-și prieteni mai ușor și interacționând mult mai bine în aer liber⁶, și (II) prin „capacitatea de atenție direcționată” (Kaplan și Kaplan, 1989), copiii sunt fascinați și atrași de elemente noi, prezente într-un număr nelimitat în natură⁷.

De asemenea, contactul cu natura „cultivată” în timpul copilăriei, cum ar fi îngrijirea plantelor sau animalelor este asociată pozitiv cu atitudinea față de mediu, însă are o influență mai redusă asupra comportamentului.

Formarea atitudinii față de mediu este parțial responsabilă și de existența relației dintre experiențele din natură din copilărie și comportamentul față de mediu ca adult.

3 Kaplan, R., Kaplan, S., *The experience of nature: A psychological perspective*, New York, Cambridge University Press, 1989, p. ?; Jackson, L. E., *The relationship of urban design to human health and condition*, în „Landscape and Urban Planning”, vol. 64, 2003, p. 191–200; Wells, N. M., Evans, G. W., *Nearby Nature: A buffer of life stress among rural children*, „Environment and Behavior”, vol. 35 (3), 2003, p. 311–330.

4 Wells, N. M., Evans, G. W., *Op. cit.*

5 *Ibidem.*

6 Kaplan, R., Kaplan, S., *Op. cit.*

7 *Ibidem.*

Părinții și educatorii conștienți de importanța acestor experiențe sunt mai interesați și mai dispuși să ofere oportunitatea explorării naturii copiilor pe care îi au în îngrijire, decât cei fără conștiință de mediu.

Un studiu internațional, realizat în patru state membre ale Uniunii Europene (Danemarca, Marea Britanie, Portugalia și Franța), arată că copiii reprezintă o legătură crucială între adulți și specialiștii din domeniul protecției mediului, ducând mai departe în familiile lor cunoștințele nou dobândite⁸ (Uzzell și alții, 1994). Ballantyne și alții (2006) au realizat un studiu participativ, încurajând elevii să inițieze discuții pe probleme de mediu în familiile lor și în comunitatea de care aparțin, ajungând, în final, la aceeași concluzie, și anume că adulții pot fi educați prin intermediul copiilor în urma încurajării comunicării dintre generații.

Participarea la diferite programe de educație ecologică s-a dovedit a avea o influență importantă și asupra altor deprinderi. Evaluând influența cunoștințelor aprofundate din domeniul protecției mediului asupra modului în care elevii parcurg etapele procesului educațional, Archie (2003) a observat că aceștia au învățat mult mai mult decât ce urmăreau programele respective, dezvoltându-și capacitatea de gândire și de rezolvare a problemelor. Au dobândit deprinderi esențiale pentru viață, cum ar fi cooperarea și comunicarea, respectiv capacitatea de a construi relații⁹.

În aceste condiții, integrarea educației ecologice în curriculum are un efect pozitiv, influențând benefic performanțele școlare prin:

- îmbunătățirea rezultatelor obținute la diferite materii;
- dezvoltarea capacității elevilor de a-și transfera și adapta cunoștințele din contextele familiare în cele noi;
- capacitatea elevilor de a pune în practică cunoștințele teoretice dobândite;
- reducerea problemelor de disciplină în clasă;
- posibilitatea ridicării nivelului general al procesului de educație.

Aducerea elevilor în mediul înconjurător în mod regulat este o parte importantă a unui program conștient de educație a mediului. Nimic nu poate înlocui propriile experiențe care îi ajută pe elevi să-și înțeleagă propria comunitate, sistemele naturale și problemele mediului. Proiectele educative de educație pentru mediu se înscriu în coordonatele unor preocupări

8 Uzzell și alții, 1994; Ballantyne și alții (2006)

9 Archie, M., *Advancing Education through Environmental Literacy*, Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 2003, p. ?

organizate, coordonate, sistematizate de abordare ecologică a problematicii lumii contemporane; ele sunt o cale de modernizare a învățământului, de care depinde posibilitatea de a alege, în viitor, între un mediu curat și sănătos, între un public informat, educat care conștientizează gravele probleme de mediu și un public care ignoră și este indiferent la aceste probleme.

În perioada 1 august 2011 – 31 iulie 2013, Școala Gimnazială Mătășaru a derulat un proiect multilateral Comenius cu titlul „*Hand in hand for a happier world*”, împreună cu școli partenere din Turcia, Spania, Italia, Polonia și Ungaria. Rațiunea care a stat la baza realizării acestui proiect a fost convingerea că educația pentru mediu are o importanță deosebită, în special dacă este realizată în ciclul primar și gimnazial, deoarece îi ajută pe elevi să împărtășească valori ale copilăriei, perspective și modalități de apreciere a mediului înconjurător și de interacțiune cu acesta. Elevii au capacitatea de a utiliza informațiile dobândite la școală pentru a alege produse prietenoase cu mediul și de a juca un rol activ în modul în care părinții acționează în această privință. Școala are astfel un rol important în formarea unei atitudini pozitive față de mediu. Copiii de astăzi vor fi responsabili pentru luarea deciziilor care vor afecta sănătatea mediului înconjurător. Cu cât mai multe persoane vor avea o atitudine pozitivă față de mediu, cu atât mai puține probleme legate de mediu vor fi întâmpinate în viitor. De aceea, se poate aprecia că sporirea gradului de conștientizare a elevilor cu privire la problemele de mediu are o importanță deosebită pentru prezent și pentru viitor.

Școala gimnazială Mătășaru s-a alăturat acestui proiect având experiența colaborării cu compania Lafarge România în cadrul programului „Lumea ta? Curată!”. De asemenea, această companie derulează la nivelul comunei Mătășaru un program de restaurare ecologică a unor zone în care se regăsesc specii care au nevoie de protecție (plopul alb, egreta, lebăda, stârcul cenușiu).

Scopul derulării acestui proiect în școala noastră a fost educarea tinerilor în vederea reciclării, economisirii energiei, colectării selective a deșeurilor și protecției mediului astfel încât aceștia să devină un model pentru familiile lor și pentru prieteni.

Obiectivele concrete ale parteneriatului au inclus:

- creșterea gradului de conștientizare a elevilor cu privire la necesitatea adoptării unei atitudini responsabile cu privire la mediul înconjurător în context local, regional și european;

- dezvoltarea creativității și competențelor elevilor prin intermediul implicării în activități de protejare a mediului înconjurător;
- creșterea gradului de conștientizare a importanței voluntariatului;
- dezvoltarea unui spirit de înțelegere și respect reciproc și promovarea toleranței față de diversitatea culturilor și popoarelor;
- îmbunătățirea abilităților de comunicare în limba engleză pentru elevi și cadre didactice;
- promovarea utilizării eficiente a tehnologiei informației și comunicării;
- îmbunătățirea abilităților pedagogice, a abilității de a lucra în echipă, a solidarității etc.

Activitățile derulate pe parcursul celor 2 ani au cuprins:

- crearea logo-ului proiectului,
- realizarea eco-calendarelor,
- prelegere a reprezentantului Ocolului Silvic,
- realizarea eco-dicționarului multilingv,
- crearea unei parcele ecologice,
- plantarea de puieti,
- ziua curățeniei,
- săptămâna economisiri energiei,
- spectacol de teatru,
- expoziție de artizanat din materiale reciclabile,
- noaptea Comenius,
- reuniuni de proiect.

Participarea elevilor și a cadrelor didactice la activitățile proiectului le-a oferit posibilitatea îmbunătățirii capacității de lucru în echipă prin dialog, negociere și consens, precum și a abilităților de comunicare, luare a deciziei și rezolvare a problemelor. De asemenea, contactul și schimbul de experiență cu colegii din țările partenere au contribuit la lărgirea orizontului cultural și la perceperea diversității ca o valoare importantă a Uniunii Europene. Toți participanții și-au dezvoltat abilitățile de comunicare în limba engleză și au învățat cuvinte de bază din limbile țărilor partenere.

Cadrele didactice participante la reuniunile de proiect au avut ocazia să compare diferite sisteme educaționale, planuri-cadru și programe școlare, să observe noi tehnici de abordare a conținutului științific, să adapteze exemple de bună practică la specificul local. S-a constatat o creștere a gradului de motivație pentru perfecționarea profesională, pentru

îmbunătățirea cunoștințelor de limbă engleză, îmbogățirea cunoștințelor cu privire la temele abordate de proiect, dar și cu privire la specificul țărilor partenere. De asemenea, au fost îmbunătățite sau dezvoltate diverse competențe și abilități personale, printre care enumerăm: spirit de muncă în echipă, capacitate de comunicare și relaționare interpersonală, deschidere față de diversitate și capacitate de adaptare la medii multiculturale, aptitudini de organizare și management al proiectului etc.

Acest proiect a permis elevilor școlii noastre să aibă o experiență europeană pentru prima dată și să elimine problemele locale de mobilitate care îi împiedicau să călătorească în străinătate. Problemele locale și naționale legate de protejarea mediului și reciclarea selectivă au condus, de asemenea, la adoptarea acestei teme.

Pentru majoritatea elevilor a fost prima activitate în afara țării, multe din activități au fost o premieră și aceasta a contribuit la creșterea impactului asupra dezvoltării personale a fiecăruia. Fiecare moment al activităților, fie că erau în atelier, fie că erau în aer liber, a permis fiecăruia să descopere o nouă cultură și noi persoane. Anumite legături de prietenie s-au creat în mod natural. Tinerii și-au extins orizontul, proiectul permițându-le să iasă din contextul lor obișnuit. Pentru ei, acest schimb a reprezentat și un mod de a învăța coabitarea în colectivitate în contextul altei culturi. Majoritatea provin din comunități mici, izolate geografic și social, confruntate cu probleme economice, acest tip de proiect devenind foarte apreciat și mediatizat în comunitatea locală.

Rolul educației ecologice și de protecție a mediului înconjurător este evident, el concentrându-se pe modelarea viitorului cetățean capabil de a-și forma un punct de vedere obiectiv asupra realității înconjurătoare, devenind conștient de viitor și de faptul că viața generațiilor de mâine depinde într-o mare măsură de opțiunile sale.

În acest scop, am inclus, începând cu anul școlar 2012–2013, o disciplină opțională la clasa a V-a, Micul ecologist, care să transpună în practică obiectivele educației ecologice și de protecție a mediului. Prin parcurgerea acestui opțional, elevii și-au însușit noțiunile de bază, care îi vor ajuta să identifice cauzele ce produc poluarea diferiților factori de mediu, măsurile ce se impun pentru a prevenii și a combate poluarea. Pentru a sensibiliza opinia publică, comunitatea locală, colegii de școală, la orele de opțional elevii au realizat pliante, afișe, compuneri, expoziții de fotografii și obiecte realizate din materiale reciclabile etc.

Dacă ei, elevii, cresc astăzi în spiritul ecologiei, poate că mâine Terra va deveni mai curată, mai verde și mai veselă, iar o lecție bine învățată în copilărie, în școală, se transformă în deprindere pentru un adult.

Bibliografie:

- [1] Andrașanu, A., Litoiu, N., Palcu, D. V., Piperca, S., *Școala și Comunitatea locală*, București, Universitatea din București, Editura Ars Docendi, 2003;
- [2] Archie, M., *Advancing Education through Environmental Literacy*, Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, 2003;
- [] Ballantyne (2006)???????
- [3] Kaplan, R., Kaplan, S., *The experience of nature: A psychological perspective*, New York, Cambridge University Press, 1989;
- [4] Jackson, L.E., *The relationship of urban design to human health and condition*, în „Landscape and Urban Planning”, vol. 64, 2003, p.191–200;
- [5] Orr, D.W., *Earth in Mind: On Education, Environment, and the Human Prospect*, Washington D.C., Island Press, 2004;
- [] Uzzell, 1994?????????
- [6] Wells, N .M., Evans, G. W., *Nearby Nature: A buffer of life stress among rural children*, „Environment and Behavior”, vol. 35(3), 2003, p. 311–330.